Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XX. Cena lista je $6.00 Chicago, Ill., torek, 8. novembra (November), 1927. Subscription $6.00 yearly ŠTEV.—NUMBER 263

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

THE LIBRARY NOV 9 1927

Slavnosti desetletnice Sovjetske unije

Sovjetska unija proslavlja zmago revolucije in obstoj prve proletarske države na svetu. Moskva je panorama zastav, luči in stotisočglavih množic. Gostje iz drugih dežel. Rikov navaja uspehe prvih desetih let.

Moskva, 7. nov. — Danes je preteklo deset let, kar se je porodila Unija socialističnih sovjetskih republik, prva država delavcev in kmetov, ki izvaja nov socialni red pod diktaturo proletarijata. Porodila se je na razvalinah carizma in Kerenskijevega režima, ki je bil prvi poskus demokratične vlade v stari Rusiji, a se ni obnesel radi tega, ker je Kerenskij bolj služil zaveznikom v vojni kot ruskemu ljudstvu.

Slavnosti desetletnice trajajo tri dni. Začele so se včeraj, ko je bila proslava oficijelno otvorjena z briljantno sceno v opernem gledališču. Tam so bili zbrani vsi člani vlade in moskovskega sovjeta ter delegacij z dežele in tujih dežel. Gledališče je bilo sijajno dekorirano in na odru je stal velik kip Lenina, očeta revolucije. V ozadju kipa je stala častna straža vodilnih revolucijonarjev, ki so se bojevali pred desetimi leti.

Proslavo je otvoril Buharin v imenu centralnega odbora ruske komunistične stranke slaveč revolucijo. V imenu inozemskih gostov so govorili Henri Barbuse iz Francije, Saklatvala iz Anglije, Klara Zetkin iz Nemčije itd.

Enaki oficijelni shodi so se vršili istočasno v Leningradu, Karkovu in drugih večjih mestih sovjetskih republik.

Na moskovskih ulicah je bilo že včeraj na stotisoče ljudi. Danes so na programu velike parade rdečih čet, delavskih unij in mladinskih organizacij. Vsa Moskva je v rdečini in snoči je mesto kar sijalo rdečih lampijončkov. Središče slavnosti je Rdeči trg, na katerem je Leninov grob.

Vreme je mrzlo. Sneg je že pobelil strehe in poljane okoli Moskve. Ali to ne dela nobenih ovir. Zima je v tem času že normalna stvar v Rusiji. Rdeča barva se meša z belo.

Moskovski sovjet je razdelil med delavce 20,000 prostih vstopnic za gledališča tekom treh dni in 120,000 vstopnic za kine.

Organizacija za zgraditev ljudske zračne flote je dokončala svoje delo pravočasno in prvih trideset aeroplanov danes kroži nad Moskvo. Letala so bila zgrajena s popularno subskribcijo. Jutri bodo z velikimi ceremonijami poklonjena rdeči armadi.

Te ceremonije se nazivajo: "Naš odgovor Chamberlainu!"

Aleksij Ivanovič Rikov, predsednik sveta ljudskih komisarjev, je včeraj govoril s poročevalci ameriškega Associated Pressa. Dejal je, da je smešno, zakaj bi bili Amerika in sovjetska unija toliko časa jezni druga na drugo, ko se lahko sprijateljita in poravnata vse sporne zadeve.

Rikov je naštel sledeče uspehe Sovjetske Rusije v prvih desetih letih svojega obstanka:

Pred desetimi leti je svet dvomil, če more ruski kmet obstati brez veleposestnika in ruski industrijski delavec brez kapitalista. Danes je dokazano, da lahko živi. Kljub ogromnim težavam je sovjet dvignil ruske industrije nad predvojno normalo brez kakšne posebne pomoči od zunaj, kmet pa, ki je bil stoletja tlačan, se krepko dviga in polaga temelj kolektivnemu poljedelstvu, ki prineseneti svet kakor hitro bo dovolj strojev na razpolago.

Delavske mezde v Rusiji so danes sedem odstotkov višje kot so bile pred vojno, eksistenčni izdatki so pa veliko nižji.

Ruska žena, sužnja od vseh začetkov, je danes svobodna. V industrijah je 10 odstotkov žensk in v sovjetskih uradih je ena desetinka ženskih moči.

Na kulturnem polju je velik napredek. Analfabetizem je bil reduciran za 25 odstotkov. Vlada porabi 44 odstotkov budgeta za izobrazbo in danes pohaja deset milijonov otrok šole, česar ni bilo pred revolucijo.

Pred sedmimi leti so mislili, da se Rusija nikdar ne opomore brez tujezemskega kapitalá. Danes je jasno, da življenje sovjetskih industrij ni odvisno od tujega kapitala. Kapital od zunaj je še potreben za hitrejši razvoj novih industrij, ni pa potreben za eksistenco industrij.

Sovjeti so do danes dali 110 koncesij inozemskim kapitalistom. Od teh imajo Nemci 43, Američani 15, Angleži 13, Japonci 10, Švedi 9, Poljaki 8, Francozi in Avstrijci po šest. Prošenj za koncesije je prišlo 9195 in od teh je 206 iz Združenih držav.

Leningrad, 7. nov. — 54 opozicijonalcev, pristašev Trockija in Zinovjeva, je bilo izključenih iz komunistične stranke.

Sneg in mraz v poplavljenih krajih na vzhodu

Aeroplani donašajo živila zajetim prebivalcem, ko je voda zalila ceste in železnice. Na tisoče ljudi je brez doma.

Boston, Mass. — Strahovita povodenj v vzhodnih državah je toliko bolj udarila prebivalce, ker je velikim deževnim nalivom zadnjega tedna sledil čez nedeljo sneg in pritisnil je hud mraz. Položaj je bil v pondeljek sledeči:

Velik del države Vermont je pod vodo in mesti Montpelier ter Randolph največ trpita, ker sta docela poplavljeni. V Randolphu je okrog 80 oseb utonilo. Več sto mestec in farmarskih bivališč je odrezanih od žunanjega sveta, ker je voda zalila ceste in železniške proge. Zajetim beguncem v hribih donašajo živila in zdravila v letalih.

V nedeljo je voda dosegla Springfield v Massachusettsu in 6000 oseb je moralo pobegniti na višine. Odnesli so komaj golo življenje in obleko na sebi. Med begunci je veliko pomanjkanje in grozijo jim bolezni vsled mraza in slabe pitne vode.

Neštete tovarne so morale zapreti vrata. Poplava je ustavila elektrarne in mesta daleč naokoli so brez razsvetljave in električne gonilne sile.

Število mrtvih — kolikor se more oficijelno ugotoviti — je do danes narastlo na 125.

40 dvobojev v Budapešti.

Budapešta, 7. nov. — Nič manj kot 40 dvobojev je aranžiranih za te dni v Budapešti. Vsi dvoboji so med krščanskimi in židovskimi visokošolci. Dva dvoboja sta se že vršila zadnji petek in v obeh slučajih sta bila žida zmagovalca. Dvoboji so na sablje.

Železniška nesreča.

Osceola, Iowa, 7. nov. — Petnajst oseb je bilo ranjenih, med njimi dve zelo težko, ko je v nedeljo večer vlak Burlington železnice skočil iz tira v bližini tega mesta. Vzrok nesreče so bile pokvarjene tračnice.

Burns poklican pred veleporoto v preiskavi glede zalezovanja porote

Razbijač delavskih unij in stavk mora povedati, kdo je najel njegove vohune, da so lazili za porotniki v Sinclair-Fallovem procesu.

Washington, D. C. — William Burns, ustanovitelj in šef znane Burnsove privatne detektivske agenture, je bil v pondeljek poklican pred veleporoto, ki preiskuje škandal nameravanega podkupljenja porotnikov v Sinclair-Fallovem procesu. Burns je dobro znan organiziranim delavcem v Ameriki kot razbijač stavk in organizacij. Sodišče ga je poklicalo, da pove, kdo je najel njegove privatne detektive, ki so vohunili okoli porotnikov zadnje tri tedne, odkar je trajala obravnava proti oljnemu magnatu Sinclairju in njegovemu sokrivcu Fallu radi korupcije.

Pozvanih je bilo do sto drugih oseb, ki so na ta ali oni način zapletene v podkupninski škandal.

Burns je v nedeljo tajil, da je bil Douglas Catchin v njegovi službi v času, ko je bila otvorjena obravnava. Catchin je bil aretiran v soboto, ko je hotel pobegniti iz Amerike s tem, da se je pod napačnim imenom vpisal v mornarico s prošnjo, da ga pošljejo na Haiti. Ko je bil aretiran, je priznal, da je bil v Burnsovi službi.

Kako so Burnsovi detektivi pridno špijonirali okoli porotnikov, je razvidno iz dokumentov, katere je policija zapienila v Burnsovi pisarni v Washingtonu. Vladni tožitelji so nekaj teh dokumentov objavili. Vohuni so natančno prebrskali vse privatne razmere in navade porotnikov ter vestno zabeležili. Med porotniki sta bili tudi dve ženski in o eno so zapisali: "Ta porotnica je hladna kristjanka, ker že pet let ne živi s svojim možem" . . . Druga porotnica je "imenitno dekle, katero njen delodajalec zelo hvali" . . . O nekem porotniku pišejo, da je bil pijanec, ko je bil mlad, toda zdaj hodi redno v cerkev in ne pije dosti. Drugi porotnik je "zelo len in živi doma strašno zanemarjeno." Spet drugi je sin bivšega salunarja in nemškega pokoljenja.

Ameriški jez v Abisiniji razburja Anglijo

Egipt je na nogah radi zamanjkanja vode, če se obnese projekt.

London, 7. nov. — Angleški kabinet danes razpravlja o ameriškem nilskem projektu v Abisiniji. Egiptovska vlada je začela protestno akcijo. Angleški parlament se bo morda bavil s to afero, ki razburja ves Egipt. Afera je nastala, ko je prišla vest, da je vlada Abisinije dala ameriški družbi J. C. White Corporation v New Yorku koncesijo, da zgradi velikanski jez čez reko Nil pri jezeru Cani. Projekt bo stal dvajset milijonov dolarjev.

Kairo, Egipt, 7. nov. — Vsa egiptovska javnost se razburja radi ameriškega projekta v Abisiniji, kjer nameravajo zgraditi jez in zadržati vodo reke Nil, ki je življenje Egipta. Egiptovska vlada se boji, da bo potem Egipt prikrajšan na vodi, ki jo dobiva z reke Nil. To je edina voda v Egiptu. Tu ni dežja in Nil namaka egiptovska polja. Egiptovski nacionalisti sumijo, da je ameriški projekt v Abisiniji maslo Anglije, da bo lahko igrala vlogo posredovalca in "rešila" Egipt, ki se bolj in bolj punta proti britski nadvladi.

ŽELJE PO ZASUŽNJENJU DELAVCEV ODKRITE

Sodnijska prepoved proti trem milijonom delavcem se zahteva na newyorškem sodišču.— Išče jo Interborough Rapid Transit kompanija v New Yorku proti Williamu Greenu, predsedniku Ameriške delavske federacije, in vsem članom te organizacije.

New York, N. Y.—Interborough Transit kompanija je s svojo peticijo za sodnijsko prepoved pokazala, kaj je njih želja tako jasno, da mora vsak delavec, ki ima zdrav človeški razum, spoznati cilj ameriških kapitalistov, ki ni drugega kot zasužnjevanje delavcev. Zaprosila je za sodnijsko prepoved proti William Greenu, predsedniku Ameriške delavske federacije, in članstvu te organizacije. Prepoved naj bi zabranila članom te organizacije napraviti vsak poizkus za organiziranje uslužbencev pri Interborough Rapid Transit kompaniji.

Dan enajstega novembra je določen za razgrnavo o tej peticiji za sodnijsko prepoved. Vršila se bo pred najvišjim sodiščem države New York.

Zvedenci v legalnih zadevah kar strme zaradi nesramnosti te privatne transportne družbe. Kaj takega se še ni zgodilo v zgodovini sodnijskih prepovedi v Združenih državah. Ta kompanija bi lahko ravnotako zaprosila, da se izda sodnijska prepoved proti vsem ameriškim državljanom, ki so naklonjeni organizaciji cestnoželezniških uslužbencev, da ne smejo nagovarjati uslužbencev družbe, naj se organizirajo. Zdaj se ne ve, kaj sodišče izreče.

Ampak značilno je, da se upajo ljudje, ki žive o sadovih dela drugih, prositi za tako sodnijsko prepoved. Ta predrznost dokazuje, da si domišljajo, da so oni za to rojeni, da uživajo, kar možgani in roke delavcev ustvarijo. Ta predrznost je jasen in razločen opomin, da se delavci organizirajo politično v socialistični stranki in si tako pribore politično moč. Strokovne organizacije ne bodo imele več pomena, ako bo vsak podjetnik lahko takel na sodišče in izposloval sodnijsko prepoved, ki bo organiziranim delavcem prepovedovala organizirati neorganizirane delavce.

Uslužbenci Interborough Rapid Transit kompanije izjavljajo, da je družba postala besedolomna. Oni pravijo, da je družba obljubila, da ne bo več uslužbencev izzivala, ko so tik pred izbruhom zadnje stavke šli k županu. Zdaj se pa družba očitno pripravlja, da izzove stavko. Najemati je pričela rezervne uslužbence, da se izuče za motornike in ogibališčne čuvaje. Tem prostovoljnim vajencem plačuje družba 72 centov na uro ali štiri cente več, kot ogibališčnim čuvajem.

Kdor ni slep, lahko spozna, da družba pripravlja rezervo, ki jo pokliče v službo, ako uslužbenci zástavkajo.

V mesecu juliju tik pred izbruhom stavke, je družba odvrnila stavko, ker je obljubila, da zopet nastavi odslovljene nameščence.

$10,000 za novo zgodovino Amerike.

Chicago. — Rezultat Thompsonove križarske vojne za očiščenje ameriške zgodovine v šolskih knjigah je, da organizacija "America First Foundation" razpiše nagrado $10,000, ki se izplača onemu zgodovinarju, kateri spiše "najčistejšo in najbolj ameriško" zgodovino Združenih držav za šolske javne šole. Nagrada bo izplačana prihodnjega 4. julija.

Izkoriščevalna politika železniških družb ožigosana po zasluženju

Norrisova skupina predloži senatu letošnjo zimo zakonsko predlogo glede železnic.

Washington, D. C.—Naznanja se, da Norriseva zapadna napredna republikanska skupina predloži letošnjo zimo senatu zakonski načrt glede železnic. To skupino vodi senator Norris, o katerem pripoveduje dnevno časopisje, da ga zapadna napredna skupina tudi priporoči kot predsedniškega kandidata na konvenciji republikanske stranke v prihodnjem letu. Ta zakonska predloga bo predvidevala takojšnjo združitev železniških delnic in obveznic na podlagi nižjega obrestovanja in v nji bo določba, da kongres lahko kupi ameriške železnice za ameriško ljudstvo.

Senator Brookhart je dejal, da je Kanada pokazala pot, kako je treba ravnati z železnicami. Ravnotako se je izkazalo vladno obratovanje ameriških železnic v vojnem času kot velik uspeh. Prvo leto za tem, ko so prešle železnice pod privatno kontrolo, so se obratni stroški povišali za $1,465,000,000 ali skoraj za milijardo in pol dolarjev. Železnice so same priznale, da se je izdalo za povišanje mezde le $600,000,000, ostalo je pa šlo za groft in plačevanje privatne nezmožnosti privatnega obratovanja, pravi Brookhart.

Predložil je detajle o nepotrebnih stroških, ki so jih napravili privatni železniški interesi, ko so zopet dobili železnice pod svojo kontrolo. Pri tem je Brookhart naglasil, da kanadske železnice niso imele večinoma teh stroškov. To je vzrok, da se kanadska pšenica prevaža tudi veliko ceneje kot ameriška. Kanadski farmarji so letos prejeli za vsak bušelj pšenice 15 centov več, kot ameriški.

Gomezova eksekucija

Vladni poveljnik je izpolnil obljubo, ko je dejal, da ujame vodjo vstašev v enem mesecu.

Mexico City, 7. nov. — General in predsedniški kandidat Arnulfo Gomez, ki je bil v petek ustreljen v Vera Cruzu, je bil včeraj pokopan na francoskem pokopališču. Z njim vred so bili pokopani njegovi sokrivci, ki so mu pomagali pri vstaški kampanji proti vladi 2. oktobra. Z Gomezom vred je bilo eksekutiranih pet voditeljev izjalovljene vojaške revolte.

Zvezni poveljnik, general Jose Gonzalo Escobar, ki je imel nalogo ujeti in kaznovati ubežne voditelje, je brzojavil predsedniku Callesu:

"Veseli me, da sem držal svojo obljubo. Rekel sem, da najkasneje v tridesetih dneh zadušim vstajo in dobim kolovodje v svoje pesti. To sem dosegel."

Ko je bil Gomez ujet, je imel na sebi svojo generalsko uniformo. Strahu ni kazal. "Igro sem izgubil in zdaj vem, kaj me čaka," je rekel stoično. Prosil je, da sme pred smrtjo napisati tri pisma in testament. Escobar mu je dovolil.

Nov svetovni letalski rekord brzine.

Mitchell Field, N. Y. — Alford J. Williams, ameriški mornariški letalec, je v nedeljo dosegel svetovni rekord brzine, ko je letel 322 milj na uro. Dosedanji rekord je imel italijanski vojaški letalec Mario de Bernardi, ki je letel 315 milj.

Nameravani atentati v Italiji.

Pariz, 7. nov. — Iz Rima poročajo, da je fašistovska policija v Neaplu odkrila zaroto zoper Musolinijevo življenje. Dva moška sta bila aretirana.

SOCIALISTIČNA STRANKA NASTOPI V POLNI MOČI

Ta govorica zdaj kroži v washingtonskih političnih krogih. — Razgovarjajo se o govoru socialističnega kongresnika Bergerja, v katerem je naglašal, da mora biti delavstvo organizirano politično v svoji stranki.

Washington, D. C.—V tukajšnjih političnih krogih prav pridno premlevajo govor socialističnega kongresnika Victor Bergerja, v katerem je naglašal potrebo politične organizacije za delavstvo in dostavljajo svojo ugibanja, ki so plod njih modrovanja. V teh krogih pravijo, ker so progresivni republikanci in demokratje, kar skupaj imenujejo progresivce, za popolno odpravo izkoriščanja delavstva, bo socialistična stranka pri predsedniških volitvah v prihodnjem letu nastopila samostojno.

Ameriška delavska federacija že zbira svoje moči, da podpre demokrata, Al Smitha in republikanca Herbert Hooverja. Voditelji Ameriške delavske federacije so v letu 1912 rajše podpirali Wilsona kot Debsa, v letu 1920 rajše Coxa kot Debsa. Lewis, predsednik rudarske organizacije, in Hutcheson, predsednik organizacije rudarskih delavcev, sta leta 1920 podprla s svojimi podporniki Hardinga, v letu 1924 pa Coolidga. Rudarji zdaj lahko vidijo, kakšne dobrote zdaj uživajo, ker je njih predsednik in z njim vred veliko Lewisovih podpornikov v organizaciji podpiralo Hardinga in Coolidga, mesto da bi priporočal, da se delavci organizirajo politično in postavijo svojega kandidata.

Leta 1924 je La Follette kandidiral na platformi javnega lastništva. Bil je pošten in odkritosrčen. Ali socialisti so odkrili, da se La Follettovi republikanci ne zanimajo in zavzemajo za javno lastništvo. To je odločilo enkrat za vselej, da socialisti se ne bodo nikdar več v politiki družili s političarji, ako ne zastopajo istih načel in ciljev kot socialisti. Taka modrovanja in ugibanja so na dnevnem redu v tukajšnjih političnih krogih.

Socialistična stranka bo v prihodnjem letu pri predsedniških volitvah nastopila samostojno ne glede na to, kaj govore v washingtonskih političnih krogih. Stari socialisti postajajo zopet aktivni, da pripravijo socialistične vrste za volilno borbo v prihodnjem letu. Novi borci pristopajo v socialistične vrste in stranka zopet pridobiva na moči.

Socialisti bodo v prihodnjem letu stopili pred volilce, za odpravo kapitalizma in uresničenje socializma, to je socializiranje človeške družbe brez nasilja in krvavih prekucij, ampak z razširjenjem poduka med delavskimi masami, da postanejo zrele za socializem.

Med nevednimi ljudmi, to je med ljudmi, ki socializma ne poznajo in ne razumejo, je socializem nemogoč.

Mož in žena prepodila roparja.

Chicago. — Dva oborožena moška sta v nedeljo večer vstopila v restavracijo Nichols Vorkerja na 3947 Drexel ulici in zahtevala denar. Vorker pa ni ustregel zahtevi, temveč ju je pograbil in klical na pomoč. Njegov klic je slišala njegova žena in se je pretepu pridružila. Ropar jo je udaril z revolverjem po glavi, nato sta oba pobegnila, ne da bi kaj vzela s seboj.

Prvi zimski dnevi.

Chicago. — Prvi zimski dnevi so posetili Chicago in srednji zapad zadnjo soboto in nedeljo, ko je temperatura padla na 25 stopinj. Vreme je bilo drugače suho in deloma solnčno, samo mraz je bil.

Vraličnl prisad kosi med delavci za izdelovanje preprog v New Jerseyju

En delavec je umrl, dva sta nevarno obolela.

New York, N. Y.—Državni zdravstveni department poroča, da je v pretečenem letu umrl en delavec v Yonkersu za vraličnim prisadom, dva sta nevarno zbolela. Delavci so delali v tovarni za preproge. Bolezen so nalezli, ker so prišli v dotiko z okuženo volno.

To pokazuje, kako v pravem je organizirano delavstvo, ker zahteva, da odškodninski zakon krije tudi takozvane strokovne bolezni. Danes takozvane strokovne bolezni poberejo več delavcem, kot se jih ponesreči smrtno na delu. Svinec je poznan kot eden izmed najhujših strupov. Z njim obdelujejo gazolin, iz njega delajo barve in zaradi tega imajo organizirani pleskarji v svojih pogodbah s podjetniki, da se stene ne škrope s škropilnimi stroji, ako je barva izdelana iz svinca.

Prah, ki se je ujeda v pljuča in prihaja skozi usta v notranje organe delavcev pri delu, povzroča tudi veliko notranjih bolezni. Ta prah rani razne notranje organe, kar te organe napravi dostopne raznim bacilom, ki se razmnože in povzročijo dostikrat smrt delavca. To je vzrok, da delavske organizacije zahtevajo, da so tovarne opremljene z ventilacijo, ki srka vase razne male drobce, ki odletavajo od blága, ki se izdeluje v tovarnah. Naobratno pa ta naprava popolnoma čisti zrak, ako je opremljena z zračnim čistilcem.

Tovarnarji se upirajo varnostnim napravam za čuvanje delavskega zdravja, ker stanejo denar in znižujejo dobiček. Zato je pa popolnoma umestno, da se odškodnina plačuje tudi za strokovne bolezni.

Benzol je drug tak nevaren strup, da je skrajni čas, da se zanj najde nadomestilo, da bo zdravje industrijskih delavcev varno pred njim. Kako nevaren je ta strup človeškemu organizmu, govori dejstvo, da je John Roach, pooblaščeni komisar, ki načeluje biroju za higijeno in zdravje v državi New Jersey, izjavil, ako je treba odpraviti uporabo benzola zakonitim potom, tedaj naj se sprejme postava, ki prepoveduje njegovo uporabo v industriji.

V tej državi je lani umrlo šest delavcev zaradi zastrupljenja z benzolom, 46 jih je pa nevarno zbolelo. Šest delavcev, ki so umrli zaradi zastrupljenja, je bilo zaposlenih v industriji za izdelovanje umetnega usnja. Delali so v zraku, ki je bil prepojen z benzolom. In ti delavci so umrli, dasiravno je bila delavnica opremljena z dobro ventilacijo. To dejstvo potrdi, da je zahteva po odpravi benzola v industriji popolnoma opravičena.

Število razporok raste.

Washington, D. C., 7. nov. — Število razporok se stalno veča. V letu 1926 je bilo 1,202,479 porok, 1½% več kot l. 1925, in 180,868 razporok, 3% več kot l. 1925. V številu razporok prekaša država Nevada vse druge. Na vsakih tisoč prebivalcev pride v tej državi 14 razporok. To statistiko je podal trgovski department v svojem letnem poročilu.

Amerika kolekta vojne dolgove.

Washington, D. C. — Prihodnji mesec (15. decembra) bodo razne evropske vlade plačale Ameriki $96,574,000 na račun vojnih dolgov. Čehoslovakija bo plačala $1,500,000, Belgija $1,125,000, Poljska milijon dolarjev, druge manjše vsote pa plačajo Finska, Ogrska, Letvija, Litva in Estonija. V prihodnjem juniju zapadejo prvi plačilni obroki Italije, Rumunije in Jugoslavije.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Odgovorno 138

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DESET LET.

Moskva je praznovala z velikimi slavnostmi desetletnico ruske revolucije, ki je tvorila mejnik med staro carsko in moderno Rusijo. Dogodki v onih dneh, ko se je ruska armada umikala in je vzbuknila revolucija, so sledili hitro drug drugemu. Nastajale so revolucije in kontrarevolucije in končno so ostali boljševiki zmagovalci.

Ves kapitalistični svet je takrat zarjul jeze, maščevanja in strahu. Voditelji kapitalizma niso poznali ruskega ljudstva, poznali niso ljudstev, med katerimi sami žive. Jezni so bili in maščevati so se hoteli, ker jih je dosegel glas, da je privatna produkcija in distribucija blaga odpravljena, da so carja in veliko zagovornikov carskega režima pogoltnili valovi revolucije, a strah jih je bilo pred boljševiško revolucijo, kaj če prekorači meje in se razlije po vsem svetu.

Kdor je poznal zgodovino človeštva, kdor je opazoval, kako zakoni evolucije učinkujejo v človeški družbi, je videl, da ni nobene nevarnosti za svetovno revolucijo, ker ni bilo najmanjših znamenj, ki so jo naznanjali. Na zapadnem svetu so bile zmagovite armade zaveznikov še pijane zmag na bojnem polju in pripravljene vdušiti vsako znamenje revolucije v lastni deželi. V zapadnih deželah je imelo ljudstvo splošno in enako volilno pravico in bi lahko z glasovnico izreklo, da se mora kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije razviti v socialističnega. Ljudstva v raznih deželah so šla na volišče, in ogromna ljudska večina se je izrekla za kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije. Zagovorniki in podporniki kapitalizma so imeli dokaz, da ljudska večina ne mara socializma. Za socialiste in propagatorje socializma je bil pa tudi dokaz, da je bilo izvršeno še premalo poučnega dela med ljudskmi plastmi, da morajo socialisti opraviti še veliko agitatoričnega in podučnega dela, da bodo ljudske mase zrele za sprejem socializma. V Rusiji je šel razvoj drugo pot. Ljudstvo je bilo vajeno carske diktature. Revolucija je to diktaturo zdrobila. In dalekovidni voditelji ruskega ljudstva so spoznali, ako v Rusiji uvedejo demokratične razmere, tedaj bodo v nekaj mesecih ali letih zopet v sedlu caristi, ki bodo ruskemu ljudstvu odvzeli vse uspehe in sadove revolucije in ga pahnili nazaj v carski režim. Tam se je uvedla diktatura prosvitljenih mož. Eni so jo imenovali boljševiško, drugi komunistično, v resnici pa ni bila drugega kot diktatura prosvitljenih mož, ki so razumeli, da je treba najprvo vzgojiti nevedne ruske mase, da se sadovi ruske revolucije ohranijo, kajti neveda in duševna tema sta največji sovražnik ljudstva. Za to vzgojo so potrebovali diktaturo.

Deset let je minilo. V Rusiji se je marsikaj izpremenilo. Ostanki ruskega carizma se pridno odstranjujejo. Ustanovljajo se šole in poduk ljudstva se vrši masno s pomočjo radija. Razvijajo se industrija, poljedelstvo in transportne naprave. Strokovne delavske organizacije, ki so bile v carski Rusiji prepovedane, ali so jih le trpele lokalne oblasti, so danes dovoljene. Stroji za industrijo in poljedelstvo se kupujejo v tujezemstvu, ker Rusija še nima toliko izučenih možganskih in ročnih delavcev, da bi lahko sama producirala stroje, ki jih potrebuje za svoj razvoj.

Ona zdaj hiti, da doseže v gospodarskem razvoju, kar je zamudila pod carskim režimom. Ob desetletnici ruske revolucije je Aleksij, Ivanovič Rikov, predsednik sveta komisarjev sovjetske Rusije dejal glede stikov z Združenimi državami: "Mi želimo politično in gospodarsko sodelovanje z Združenimi državami. Ameriškim kapitalistom ponujamo najširšo in najvarnejšo priliko za vloge, ampak mi ne moremo kaj takega storiti za ceno gospodarskega zasužnjenja bodočih generacij Rusije."

Besede so jasne in razumljive.

Ruska revolucija je izvršila izredno velik učinek na vzhodna ljudstva, posebno v Turčiji, Kitaju in Indiji in še druga, za zapadna ljudstva je pa odstranila nevarnost, da se oni, ki imajo reakcijonarne želje in bi radi potisnili zapadna ljudstva za par sto let nazaj in se pri potiskanju poslužijo vojaštva iz carske Rusije, kajti take Rusije ni več in se nikdar več ne povrne.

Ruska revolucija je korak naprej v evoluciji napredka v človeški družbi, ki ne gre nikdar naprej v ravni črti, ampak zdaj malo pohiti, drugje pa zastane, da zopet kasneje pohiti, da dohiti, kar je zamudila zaradi svoje hipne večje pokrajinske počasnosti. Po desetih letih je Rusija še bolj daleč od uresničenja socialističnega gospodarstva kot zapadni svet. V bodočih deset letih se mogoče to razmerje izpremeni. Kdo naj to naprej napove?

VESTI IZ NASELBIN

Pristopajte v društva!

Spring Glen, Utah. — Društvo "Zgodnja Danica" št. 296 S. N. P. J. je začelo jako rasti in napredovati. Največ novih članov dobimo iz Mladinskega oddelka, ki pristopijo v odrasli oddelek. Drugi so, ki pristopijo s prestopnimi listi.

Društvo, ali mi člani, ne smemo reči, da je to velik napredek, ker ti člani so bili že preje naši bratje, zatorej recimo takole: Vsi skupaj agitirajmo, da bomo dosegli prvega januarja drugo leto sto članov! Saj vendar smo že sedaj blizu tega števila članov. Še par novih, pa nas bo sto.

Rojaki, v okolici Helparja in Prica storite ravno tako. Požurite se in pristopite k Slovenski narodni podporni jednoti, dokler ste še mladi. Če prej pristopite, manj boste plačevali. Ali ste že čuli, ko je kdo rekel: "Ja, ko je tako dosti za plačati!" Če premislimo in če bi bili pred par leti pristopili, pa bi bili toliko manj plačali. Bili bi tudi že stari člani in jednota bi nam že pomagala, če bi bilo potreba.

Pri temu je pa še nekaj, kar našim rojakom pripomore, to je izobrazba. Ako je človek pri društvu, mora tudi na seje hoditi, na sejah se pa človek zmeraj kaj nauči in kaj izve. Morebiti bo kdo rekel, "ah, saj vem, kaj je: samo kregajo se na seji." Malo grmenja je tudi dobro, samo da ne treska. Brez debate tudi ni dobro. Poznam člane, ki so vedeli, da je prav, pa so vseeno v debato posegli, sami da so mlajšim članom korajžo dali, da je bila živahna debata in večja privlačnost na društvenih sejah. Eni so rekli, naj bi bila seja dvakrat na mesec in še bolj so pa prihajali na sejo, ako smo imeli strogega društvenega predsednika. Dober in preudaren predsednik veliko šteje. V decembru so volitve društvenega odbora. Zdi se mi, da v zadnjih par letih ni veliko zanimanje za društvene volitve, ker se člani ne zanimajo.

Apeliram na vse člane našega društva, da se udeleže meseca novembra in decembra seje, ker bomo mogli izvoliti novi odbor. Meseca decembra so volitve za leto 1928. Naše društvo potrebuje vas in nikar se ne izgovarjajte in volite v društveni odbor dobre člane, ki so sposobni da bo naše društvo ponosno in da bo največje v tej okolici in največje v državi Utah! —**Chas. J. Praprotnik.**

Razmerje stavkarjev.

Renton, Pa. — Odločil sem se, ker se le malokdaj čita od tu, da malo poročam, kako se imamo v tej premogarski naselbini, ki ni posebno oddaljena od Pittsburgha, in pa to, da kakšne so naše razmere v splošnem.

Starka zima je že prišla v te kraje. Bele snežinke so nas tudi že obiskale, čeprav so se obnašale še bolj sramežljivo, ker so menda prišle prezgodaj. Rojakom po Ameriki pa je menda tudi že znano, da smo tukaj na stavki že sedem mesecev. Torej je pač dovolj časa, da se kdo oglasi v našem priljubljenem listu Prosveti.

Premogovna družba Union-Collieries lastuje tu dva rova, in sicer št. 3 in . Ta družba si je nekako pred tremi meseci nabavila še precej divjih kozakov in pobojnikov, ki jih je videti vsepovsod. Z njimi je zastražila svoje rove in pričela uvažati stavkokaze. S tem je seveda pričela obratovati svoja rova pod odprto delavnico. Največ stavkokaških garjevcev je Hrvatov in Poljakov. Pri rovu št. 5 je glavni vodja stavkolomcev neki Hrvat, kateri se je dal kompaniji pregovoriti že v pričetku stavke. Ta zapeljani človek je na vse kraje pisal po stavkokaze ter sam prvi začel stavkokaziti.

Moram priznati, da se vsi tukajšnji Slovenci trdno drže v vrstah stavkovnih straž. Le tako naprej, rojaki, in zmaga bo gotovo na naši strani.

Do sedaj je marsikateri naših rojakov dobil delo na prostem, bodisi na cesti ali kje drugje, da je zaslužil par dolarjev in tako preživel sebe in svojo družino. Toda sedaj, ko je zima že tu, ne vem , kaj bo. Družinski očetje s strahom zrejo v bodočnost.

Na društvenem polju smo dosedaj dobro napredovali. Toda tudi na tem polju bo sedaj bolj trda, ker ne bo denarja niti za asesment. — Želel bi, da bi se rojaki večkrat oglašali v listu Prosveti, posebno iz stavkovnega okrožja, kjer ni dela za poštenega delavca.

Pozdrav vsem zavednim sotrpinom in čitateljem Prosvete! — **Frank Celigoj,** naročnik.

Smrtna nezgoda rojaka.

Walsenburg, Colo. — S tužnim in žalostnim srcem naznanjam vsem sorodnikom in znancem, da nam je nemila smrt vzela iz naše srede mojega ljubljenega soproga in očeta Antona Ivanšeka.

Dne 26. oktobra sva se peljala iz bližnjega mesta Walsenburga proti domu na Gordon, Colo. Med pojto sva se prevrnila, kjer se je tako hudo poškodoval, da je drugi dan umrl v bolnišnici v Walsenburgu, Colo. Pokojnik je bil star 35 let, rodom iz Semiča na Belokranjskem, kjer zapušča svojo mater. Tukaj zapušča mene, žalujočo soprogo, in 3 otroke; brata Martina v Kanadi, Jožefa in Jakoba v Salidu, Colo., sestro Nežo Denverju, Colo. in dve sestrični v Pueblu, Colo. Bil je član društva "Srebrna gora" št. 299 S. N. P. J. v Walsenburgu, Colo., in društva "Mladi Slovenci" S. Z. Z. v Pueblu, Colo., katera sta mu skupno priredila krasni pogreb dne 31. oktobra v Pueblu, Colo. Najlepša hvala društva "Srebrna gora" št. 299 S. N. P. J., katerega članstvo se je tako v obilnem številu tako daleč udeležilo pogreba, in podarilo krasni venec v zadnji pozdrav. Najlepša hvala vsem za darovane vence in rože. Zahvaljujem se Johnu Sipču in njegovi soprogi, J. Zupančiču in družini moji materi in bratoma Georgu in Johnu, kateri so mi priskočili na pomoč, in pomagali in me tolažili v urah žalosti in nesreče.

Tebi, ljubljeni soprog in oče, želimo: Počivaj v miru in lahka naj ti bo ameriška zemlja. Žalujoči ostali: **Katarina Ivanšek,** soproga, John in Katerina Gornik, pastorka in Teresa M. Ivanšek, hčerka.

Brezposelnost v Clevelandu.

Cleveland, O. — Kakor se skoraj od vsepovsod sliši slaba poročila o delavskih razmerah, tako je tudi tukaj. Mnoge tovarne kar na debelo odslavljajo delavce. Nekatere so pa tudi popolnoma ustavila obratovanje. Dela skoraj ni vredno iskati. Skoraj povsod se dobi le en odgovor: "Ni dela" Če je pa kdo toliko srečen, da dobi kako delo, je pa plača tako pičla, da še od daleč ne zadostuje za življenjske potrebščine.

Kakor se čuje, je v tem mestu kakih 95,000 nezaposljenih delavcev. Brez dvoma bo to število še poskočilo, kakor hitro nastopi huda zima. Bodo še tisti delavci izgubili delo, ki delajo na ladjah in pri konstrukciji cest. Kakor poroča tukajšnji "Cleveland Plain Dealer", se je zbralo 2. novembra na Public squaru kakih štiristo nezaposljenih in so korakali v mestno dvorano do mestnih očetov, in so zahtevali, da se jim kaj pomaga. Mestni upravitelj Hopkins jim je obljubil pomoč. Vprašanje je, če bo obljubo spolnil). Israel Amter je rekel: "Mi nočemo kakšnih darov, mi hočemo delo." Če se kaj ne napravi v tem oziru, je pričakovati nemirov v Clevelandu. Amter je kandidat v mestno zbornico v 3. okrožju na delavskem (komunističnem) tiketu. Da bi bil izvoljen, je izključeno, ker je že tako, da je tisti kandidat izvoljen, ki ima največ denarja za svojo propagando. In to je vzrok, da delavski glasovi ne morejo prodreti.

Ravno sedaj je v teku velika borba med kandidati, ki kandidirajo v različne urade (letos jih je veliko več kot kdaj poprej).

Taki kandidati, ki jih priporoča naš Lojze v svojem listu, ki je "American in spirit", so le za časa kampanje prijatelji delavstva. Takrat obetajo vse različne dobrote delavstvu. Ko so pa izvoljeni, pa na vse obljube pozabijo. Pri njih ima podjetnik veliko več ugleda kot pa delavec. Ko je imela rumunska kraljica priti v Cleveland, je bil naš councilman John L. Mihelič izvoljen v odbor, ki bi jo pozdravil na postaji. Lojze je bil v skrbeh, če se bo znal Mihelčič prav obnašati, ker še ni imel stika s kako kraljevsko rodbino.

Več o tem je nepotrebno pisati. Pametnega itak ne more človek nič pričakovati od Lojzeta in njegove kompanije.

Pozdrav! — Frank Hribar.

Živi v nevarnosti!

Ta kategorični imperativ fašizma za vzorne Italijane si je usvojil že davno znameniti stolp v Pizi. Leta 1817. sta dva angleška strokovnjaka, Cresy in Taylor, prestrašila svet z vestjo, da se je ta edini spomenik svetovne zgodovine iz 14. stoletja nagnil, ker je voda izpodjedala globoko pod njim temelje in ker so se zemeljske plasti premaknile za 5½ mm. Od tega časa zgodovinski stolp nima miru. Prebivalci toskanskega mesteca so zelo ponosni, pa tudi zelo ljubosumni na svoj stolp. Zato ni čuda, da jim dela njegova usoda hude preglavice. Tekom zadnjih 20 let so skrbni očetje najmanj štirikat alarmirali svet, da stolp v Pizi že pada.

Leta 1907. je lansiral v svet vest o nevarnosti, ki preti stolpu, neki bogat meščan, čigar največji užitek je bil, stati po obedu na visoki terasi svoje vile in občudovati znameniti stolp. Nekega dne si je prižgal toskansko pipo in je prebledel. Videl je namreč, da se je stolp nagnil. Takoj je alarmiral meščane, potom domačega tiska in kmalu se je začel ves svet zanimati za usodo zgodovinskega stolpa. Bojazen pa ni bila umestna, kajti strokovnjaki so izjavili, da more voda izpodjesti zemljo v skrajnem slučaju toliko, da se premakne temelj stolpa za 1 mm. Ko so okrog l. 1911. tujci, ki so posetili Pizo, znova razširili o stolpu alarmantno vest, so sestavili italijanski arheologi posebno komisijo, ki naj bi ugotovila, da-li je stolp res v nevarnosti in kako bi se dala eventualna nevarnost odstraniti. Po dolgem študiranju so prišli do zaključka, da podzemni potoki niso mogli premakniti stolpa več kakor za 3 mm med leti 1911 do 1918, od leta 1918 do 1923 pa za 4½ mm.

Toda že l. 1924. so italijanski geologi ugotovili, da je stolp zopet ogrožen. Znani italijanski geolog Canavari, član ad hoc sestavljene ministerijalne komisije, je predlagal radikalno sredstvo za odstranitev te kronične nevarnosti. Hotel je nekoliko dvigniti, odnosno cementirati temelje stolpa na oni strani, kjer se je povesil, obenem pa izlečiti istim potom tudi bolne zidove stolpa samega. Vsi so proglašali Canavarija za odrešenika stolpa. Toda nekaj dni pred pričetkom reševalnih del so mestni očetje, na čelu s strahopetnim županom, zahtevali od vlade, naj stolp ostane v prejšnjem stanju nevarnega življenja.

Skrb za stolp je bila poverjena izključno strokovni komisiji, ki je nedavno zopet prestrašila svet z vestjo, da se bo stolp zdaj porušil. Ta komisija je menda previdnejša in pametnejša, kakor so bile dosedanje. Najprej hoče odstraniti vodo, ki se je baje nabrala globoko pod stolpom, potem šele gre po drugih sredstvih, če bo sploh treba. Merodajni italijanski činitelj, ki jim je poverjena skrb za zgodovinske spomenike, so pa zopet v zadregi, ker ne vedo, kaj početi. Ne morejo se odločiti, ali naj puste stolp še nadalje v nevarnosti ali pa naj sežejo po radikalnem sredstvu, dokler še ni prepozno.

Delavčeva opazovalnica

Piše Ivan Molek.

Židovska roba.

Reverend M. Willard Lampe, Ph. D. je pred nekaj dnevi zapisal v svojem članku v čikaški "Tribuni" sledeče:

"Diferenca med židi, katoličani in protestanti ne sme zaslepiti nikogar, da bi ne videl dejstva velike skupnosti vseh treh. Židi, katoličani in protestanti imajo dosti skupnega. Spisi starega testamenta so lastnina vseh treh. Jezus je bil žid. Prvi kristjani so bili židje. Katoliško krščanstvo je otrok židovstva. Protestantsko krščanstvo je otrok katoličanstva in vnuk židovstva. Družinske vezi so morda napete, toda kri vseh je ena."

Člankar nadaljuje, kako židje, katoličani in protestanti radi sodelujejo v razne svrhe. V svetovni vojni so židovski rabinci, katoliški kaplani in protestantski ministri stali z ramo ob rami v isti armadi in prijateljsko pomagali drug drugemu . . .

Ni treba nobenih dokazov. Vsakdo, ki malo gleda po svetu in misli po židovskimi rabinci, katoliškimi župniki in protestantskmi ministri svoje, ve dobro, da je razlika le v tem, da se prepirajo, kdo bo držal za krmilo in kdo pobral vso smetano. V bistvu ni nobene razlike. Prav lahko prištejemo k njim še muslimane in indijske mistike. Kajti v bistvu ni razlike.

Yes, sodelujejo! Pridno sodelujejo v vojni, kjer se krši peta božja zapoved na debelo — sodelujejo v razrednih vojnah med delom in kapitalom: vedno jih vidiš na strani kapitalistične armade pobojnikov. Priče: vsi štrajki. Prokleto so redki, ki stoje na strani delavstva; skoraj bele vrane. Yes, sodelujejo! Vidiš jih čudovito zedinjene, kadar je treba udariti po žnanstvenih resnicah, katerih se najbolj boje. Vsi troji prodajajo eno in isto židovsko robo za drag denar, šleparsko robo, ki je že vsa preperela in piškava na vseh koncih in krajih.

Yes, sodelujejo! V odiranju praznovernih, neukih ljudi so si podobni kakor jajce jajcu. Stara židovska roba, ki se prodaja po sinagogah in katoliških ter protestantskih cerkvah, ima v vseh treh depatrmentih judovske cene! Stara judovska nebesa, v katerih kraljuje stari judovski bog Jehova, imajo trojna vrata, ki med seboj ljuto tekmujejo za vstopnino. Zato pa se je judovska religija razcepila na troje, da je več vstopnine.

Da, reverend Lampe ima prav. Kri je ena!

Zadnja leta se bridko pritožujejo vsi trije vratarji, da postaja stari židovski busines slab. Židovska roba ne gre več tako v zlato kot je šla nekoč.

Pride čas — morda še v tem stoletju — ko židovska roba propade popolnoma — in takrat bodo sveti kramarji brez razlike iskali poštenega kruha.

Papeštvo in fašizem

Letos v septembru se je v Bologni vršil evharistični kongres, katerega so se poleg cerkvenih dostojanstvenikov udeležili tudi predstavniki fašistične Italije. Že tedaj so se v javnosti jeli raznašati glasovi, da je konflikt med Vatikanom in Mussolinijem poravnan in da bo papeževa posvetna oblast v kratkem obnovljena. O tem vprašanju se zadnje čase zopet mnogo piše in nekatere vesti vedo celo povedati, da se bo Vatikan potom posebnega odposlanca začel udeleževati delovanja Društva narodov v Ženevi, s čimer bi bila zopet dokumentirana papeževa posvetna oblast.

Brat italijanskega ministrskega predsednika Arnaldo Mussolini, ki ureja "Popolo d' Italia", je ponovno pisal o razmerju med Vatikanom in fašizmom, ter je zavzel napram vprašanju zelo ostro stališče. On povdarja, da ima fašistična Italija vse pogoje, obnoviti papeževo oblast in poravnati spore, ki so desetletja in desetletja delili palačo Chigi od Vatikana. Pri svojih člankih se Arnaldo Mussolini sklicuje na vatikansko tezo, da nima posvetna oblast papeža nič opraviti z univerzalno historično funkcijo Rima, ki je sedež krščanstva. Zanj je tako zvano rimsko vprašanje rešljivo v okviru tedenc sedanjega režima. Arnaldo Mussolini se namreč boji, da se ne bi med kardinali ojačila misel, ki postaja zadnje čase vedno bolj aktualna: da bi bilo oportuno povečati število neitalijanskih kardinalov. V tem pa vidi mož nevarnost, da bi Italija sčasoma izgubila papeža.

O rimskem vprašanju je že ponovno pisal tudi vatikanski organ "Osservatore Romano", ki izrečno priznava, da je Italija zmožna ustvariti državo, kakršno potrebuje cerkev za vodstvo svoje funkcije v svetu. Zadnjih 50 let, pravi papeževo glasilo, je bilo pet decenijev težke preizkušnje za papeža in njegovo okolico. Poglavar katoliške cerkve je bil skozi 50 let poniževan v svojem dostojanstvu in le njegovi modrosti se je zahvaliti, da je cerkev ostala to kar je in da še ni bilo večjih žrtev. Kaj so čutili papeži, ki so bili jetniki Vatikana, kljub temu, da so vladali svet, je znano iz osebnih izjav Pija IX., Leona XIII., Pija X., Benedikta XV. in Pija XI. Vsi ti papeži so bili Italijani in so z veliko bolestjo govorili o ponižujoči vlogi, katero je rimskemu papeštvu dodelila italijanska država. Rimsko vprašanje je glasom tolmačenja papeževega organa vprašanje splošnega pomena in se ne tiče samo Italijanov, ampak vseh kristjanov. Zato, pravi "Osservatore", je treba vzpostaviti svobodo in nezavisnost papeža, ki je sedaj kot jetnik Vatikana v oblasti Italije.

Vatikansko glasilo končno priznava fašistom zaslugo, da je v Italiji zmagalo krščanstvo nad prostozidarstvom. Šele fašizem je začel v šoli, v zakonodaji in sploh v javnem življenju vračati italijansko ljudstvo k Bogu ter je cerkvi dal, kar je njenega. Vatikan in Mussolini imata skupne interese in se bosta končno le sporazumela.

*

K tem vestem, ki jih v zgovornem sinhronizmu objavljata glavno fašistično glasilo in papežev organ, je vsak komentar skoro odveč. Ni slučajno, da je Vatikan, ki ga že čudovito dolgo dobo reprezentirajo laški papeži, odkril svojo ljubezen do hipernacijonalista Mussolinija, kakor je na drugi strani povsem razumljiva politična gesta laškega diktatorja, ki si je dal svoj civilni zakon sankcijonirati v cerkvi in krstiti svoje otroke. Glavna stvar je obema potentatoma pač — utrjenje njune posvetne oblasti, z drugimi besedami, prevlada italijanstva. Pri tem pa je v interesu obeh zabrisati v svetu domnevo, da se je papeštvo podalo pod fašistično tutorstvo.

Nekaj tednov, preden je Irka Gibsonova streljala na Mussolinija, je le-ta dobil od sestre pokojnega papeža Pija X. v dar njegovo rdečo duhovniško čepico. Pravijo, da je to čepico Mussolini slučajno imel pri sebi, ko je Gibsonova izvršila nanj atentat, in da se je edino tej relikviji imel zahvaliti, da ga krogla ni ubila. Ta epizoda, ki mimogrede omenjeno figurira tudi v seznamu čudežev, na podlagi katerih hočejo Pija X. proglasiti za blaženega, je po zatrdilu poučenih krogov eden otipljivih razlogov, ki so pomagali v papežu odkriti simpatije za Mussolinija . . .

Čitanje in pisanje ne znači nobene omike, če človeku ne koristi, da bi boljše ravnal z vsem stvarstvom. — (J. Ruskin).

Vesti iz Jugoslavije

ODA LJUBLJANE IN NJEGA OBČINSKEGA SVETA.

(Izvirno.)

Ljubljana, 20. okt. — Dne 2. obra vršeče se volitve v ljubki občinski svet — niso dolo zapečatile usode bele — recimo tudi črne Ljubljane, ti tako klerikalci, kot demotje niso dobili absolutne ve-

Ker se gremo v Ljubljani še no eselesarje (SLS) in esarje (SDS) in ker v Ljubni še vedno ni pravega kadra lnih delavskih pristašev, ki pridobival delavski stranki ih volilcev, je ostal novi obki svet za delo nezmožen. E- možnost bi bila, ako bi se šli v objemu klerikalci in deratje kot delovna večina, kar je za sedaj povsem nemogo-

Demokratje imajo 28 manov, klerikalci 14, ostali 7, ki vsi "opozicija." Najmočnejša anka ima torej 23, a celotna icija 26.

Izgleda pa sedaj, da se bodo di teh rezultatov volitve v ljanski občinski svet pričele me mahinacije in da bodo klelci pričeli igrati popolnoma no igro kot so jo demokrati za dobe Prežima.

Klerikalci sedaj lahko razpuobčinski svet, lahko pa tudi stavijo nove komisarje ali geite, saj so danes še na vladi. redili bodo pa to, kar bo kaže, da bo prav za nje. — In ko samopravnih pravic meLjubljane, preko vsega — so pred časom očitali demotom, to bodo delali sedaj sa. In vest jih ne bo nič pekla. Meščanske metode so si pač dobne in enake. Izgleda to, da bo usoda prestolice Slove, naše Ljubljane, še dolgo nena, in da o pravi demokraciji dolgo ne bo duha ne sluha.

Socialisti zahtevajo, da dosenje diktature nad Ljubljano sme izvajati nobena stranka , kajti nečuven škandal bi če bi volilci še v bodoče gli proti svojim samouprav- pravicam.

Ako občinski svet Ljubljane ni zmožen delati — tedaj je ba takoj razpustiti občinski in razpisati nove volitve! Upravičena je ta zahteva, kajusoda Ljubljane in njenega inskega sveta mora postati enkrat sigurna. Vse drugo odveč; delavstvo Ljubljane pa moglo spoznati, da klerikalin demokrati nimajo namena žiti občnim interesom, temimajo predvsem samo svojo anko in njene interese.

Občinska politika je važna. Od bre občine je pričakovati dourejene države.

Gradnja mostu v Kokrski do- Dasi je minilo že eno leto katastrofalne povodnji v Kodolini, ko je odnesla voda ino mostov, vendar ni mogla danes še izvesti kranjska cija gradbene direkcije radi mankanja denarnih sredstev h popravil. Te dni se je vršila javna licitacija za dajo gradbenih del železobeskega mosta nad Tupalčami km 10.6, preko katerega di poleg državne ceste tudi vna cev kranjskega vodovoZ novim mostom se bode relirala tudi državna cesta, ki zgubila ovinek pred mostom. adbo mostu ima izvršiti tujnje stavbeno podjetje Sla do junija 1928.

Dejanja naj govore. Delavska ornica je 1. oktobra na svoji i sklenila prispevati sledeče eske za ustanovitev delavskih hinj: v Celju se ustanovi deska kuhinja, h kateri prispe- Delav. zbornica 60,000 Din, Jesenice je določenih 20,000 , za Ljubljano 13,500 Din in nekaj manjših zneskov za te anove. S praktičnim delom Delavska zbornica najlepše govarjala na napade razkolov iz vseh strani.

Nesreče v Trbovljah. V Knezu se je ponesrečila posestni- Stojčevka. Povozili so jo voli. omljenih ima več reber. — Na adnem obratu se je ponesre- rudar Simon Kosič. Dobil je ke poškodbe. Oddali so ga v nico.

INTRIGE NA BALKANU IN V JUGOSLAVIJI.

Beograd, 21. okt. 1927.

Balkan je že od nekdaj nemirna zemlja, je že od nekdaj bno torišče, od koder se lahko vsak čas razširijo stene, ki lahko povzroče in razširijo novo svetovno vojno. Na Balkanu so države, kjer dominira in kjer vodi inozemski kapital glavno vlogo. Balkan je zemlja intrig, zemlja spletk evropskih velesil, ki na ta ali oni pacifistični način izkoriščajo delovno ljudstvo balkanskih narodov in ki umetno nete — bojno razpoloženje med balkanskimi državami.

Najhujša v tem oziru pa je Macedonija. — Macedonija je leglo italijanskih, francoskih in angleških interesov, je dežela, kamor je evropska tajna diplomacija usidrala svojo delavnost.

Na Balkanu je vodilna država Jugoslavija, "prijateljica" Francije, ki hoče z Malo antanto delati protiutež Nemčiji. Tudi Rumunija, Bolgarija in Grčija imajo svoje interese na polotoku, katere pa umetno večajo oz. manjšajo diplomatje zapadne Evrope. Evropske velesile s svojimi agresivnimi težnjami hočejo balkanske narode usužnjiti in jih spraviti pod svoj vpliv, v njih hočejo izzvati razpoloženje, ki ne bo prav nič pacifistično.

Tudi zadnji štipski atentat na generala Kovačeviča je delo intrig. Macedonsko vprašanje, ki ga balkanske države niso rešile zato, ker imajo svoje pomisleke in težnje, ki jih mislijo tudi s silo realizirati — je postalo vitalnega pomena za nadaljni razvoj na Balkanu, kajti Italija, Jugoslavija in Bolgarija ne bodo nikdar odstopile svojih "pravic" v Macedoniji.

Tudi s takozvanim balkanskim paktom, katerega forsira Francija, ne bo nič, kajti Bolgarija in Nemčija ne bosta nikdar pristali na jugoslovansko invazijo in Italija ne bo nikdar nehala mirovati na Balkanu, če ne bo imela od pakta koristi. — Tega pa ji — pakt ne bo nudil in zato je čisto mogoče, da bo Balkan ostal še nadalje izhodna točka evropskih problemov in sporov in da se bo macedonsko vprašanje reševalo še nadalje z intrigami in spletkami, a mogoče tudi z atentati.

Rešitev teh razmer temelji edino v socijalizmu, za sedaj vagilni agitaciji za socijalizem.

Prodaja gradu Ponoviče. Grad Ponoviče pri Litiji, ki je služil med vojno raznim vojaškim ustanovam, po vojni pa se je nahajala v njem ruska begunska kolonija, ki je imela tam tudi svojo gimnazijo, je ostal po preselitvi Rusov v Banat deloma prazen in ne donaša sedanjim lastnikom — neki inozemski denarni družbi onih dohodkov, ki so jih pričakovali. Radi tega je družba sklenila, da proda vsa posestva z gradom vred. Te dni sta posetila zastopnika angleškega in švedskega kapitala upravitelja g. Tomazina in si ogledala obširne komplekse. V interesu vsega okoliša je, da bi prišel grad v podjetne roke. Ponoviče so namreč kakor nalašč ustvarjene za industrijo, ki bi zaposlila domače prebivalstvo.

Drzna tatvina ob belem dnevu. V Primostku je te dni ob belem dnevu vlovil v spalno sobo posestnice Bare Šterkove neznan moški in ji ukradel pet bankovcev po 100 Din, 51 bankovcev po 10 Din, ves kovani denar, bone o zamenjanem denarju, srebrne krone in razne druge vrednostne listine, v skupni vrednosti 3000 dinarjev. Vas Primostek stoji na cesti Metlika - Črnomelj. Posestnica Šterkova je imejiteljica male gostilne.

Grozne poplave v Črni gori. Kakor smo že omenili, so v Črni gori zaradi večdnevnih nalivov nastale velike povodnji. Voda je odnesla na stotine ovac in goveje živine; v Jadini je utonil tudi seljak Jovo Milašič. V Šavniku je voda porušila več hiš. Okoli Nikšića je voda odnesla vse mostove, tako da je onemogočen vsak promet med Nikšićem in okoliškimi seli.

IZ PRIMORJA

Nasilja na Cerkljanskem.

Časopisi prinesejo navadno le tista nasilja, ki se zgode v naših večjih primorskih središčih, nasilja pa, ki se zgode po hribih, ostanejo pogosto skrita in zagrnjena v neprodiren molk.

Danes nam poročajo o nasilju, ki se je zgodila na Vrhkrižu pri Cerknem. Dne 2. oktobra se je zbralo tam v gostilni Lojza Goloba nekaj fantov in gostov domačinov. V soboto pred 2. oktobrom se je bil civilno poročil brat krčmarice, ki se je bil po večletni odsotnosti vrnil kot ameriški državljan domov, da odpelje nevesto čez morje. V ponedeljek je imela biti cerkvena poroka, ki jo imajo naši ljudje za pravo, zato so prišli fantje, da se poslove od svojega tovariša.

V gostilni so se nahajali med drugimi tudi dva miličnika, dva orožnika in neki Anton (priimka ne vemo), neke Jožetove Terezije iz Cerknega sin, ki je uradnik pri davkariji in prenapet fašist. Ta je imel na piki "Amerikanca" Petra Čelika.

Zabava je potekla v redu, ob deseti uri so se gostje poslovili, ženin je stopil za njimi pred hišo. Prej pa so se bili že poslovili miličniki in orožniki, ki so se poskrili med grmovje za hišo, da bi prisluškovali pogovorom fantov.

Fantje in pa nekateri drugi ljudje so se ustavili par korakov od hiše, pred hišo pa sta ostala ženin in zgoraj omenjeni Anton. Med fanti je nastal prepir, ki ni bil resnega značaja, izviral je le iz starih fantovskih nasprotij. Takrat pa so pridrveli iz grmovja orožniki in pričeli vpiti nad fanti, ki so se na mestu razbežali.

Davčni uradnik pa je v tistem hipu zgrabil ženina in ga vlekel pred orožnike kriče: "Ta je kriv, ta hujska fante." Orožniki so začeli nato Čelika pretepati in so ga bili, kamor je prišlo. Ženin je mislil, da ga hočejo ubiti, zato se jim je iztrgal in skočil čez plot žične ograje, da ubeži. Orožnik, ki je skočil za njim, si je strgal jopi na žici v ograji, se ustavil in pričel streljati za ubežnikom.

Nato so šli orožniki javit zadevo na postajo v Cerkno. Od tam so se vrnili z ojačenjem o polnoči, zbudili vso hišo, uklenili ženina Čelika, njegovega svaka Goloba in tri godce, ki so spali v gostilni in bili najeti za drugi dan. Gostilničarki pa so vzeli koncesijo. Tako so gnali vse skupaj opolnoči v Cerkno.

Čelika so obdolžili, da se je upiral orožnikom, da je streljal nanje, ta, ki se je raztrgal na žici, je kazal svoj "prestreljeni" jopič. Da se je orožnik raztrgal, pa je na razpolago samo pet prič. Teh pet prič, ki so šle drugi dan na orožniško postajo, da bi izpričale Čelikovo nedolžnost, niso hoteli zaslišati, ampak so jih kar — zaprli.

Pozneje so vse ostale izpustili, le Čelika so odpeljali v sodnijske zapore v Idrijo, kjer se nahaja še danes. Dne 8. oktobra bi se moral vrniti v Ameriko. Pri sebi je imel nekaj trdo prisluženih dolarjev, zato mu očitajo — vohunstvo.

Ta zgodba najjasnejše ilustrira razmere, ki vladajo po primorskih vaseh. Taki slučaji niso osamljeni, dogajajo se neprestano, dan za dnem.

Občini Šempas pridružijo še Osek-Vitovlje in Ozeljan. Slovenski občinski tajniki, ki so dolgo vrsto let delovali v teh krajih, bodo morali pustiti svoj košček kruha, ker v Šempas pride italijanski tajnik, ki je že imenovan. Šempanski občinski tajnik Peršič je sicer vnet fašist, pa bo moral iti tako, kot drugi. Občinski načelnik Julij Savelli, domačin, pripoveduje rad, da je njegov stari oče priromal v Šempas naravnost iz Rima. Vipavci pa vedo, da je rešeta prodajal po Ribnici. Savellijeva zasluga je, da postopa orožniški brigadir z ljudmi prav po živalsko.

Za pogorelce v Selcih so nabrali nekaj nad 10.000 lir. Napovedovali so veliko pomoč nesrečnikom, ker je požarna škoda ogromna, ali v resnici bo pomoč le neznatna. Notranje ministrstvo je, kakor znano, nakazalo 21.000 lir.

Upniki Strica Sama, ki ne tirjajo

Še po preteku polstoletja se bodo od časa do časa prijavljali lastniki kakšnih zadolžnic drugega tribilijonskega vojnega posojila (second-loan, Liberty bonds) in zahtevali svoj denar od federalne zakladnice. In to vzlic temu, da je vlada preklicala to posojilo in povabila imejitelje zadolžnic, naj se prijavijo do 15. novembra tega leta, da dobijo svoj denar nazaj.

V navadnem življenju se pač redkokdaj dogaja, da bi upnik rekel dolžniku: "Prinesi mi zadolžnico nazaj, da ti povrnem, kar si mi posodil, kajti od danes naprej. Ti ne bom plačal več obresti," a da se ne bi upnik priglasil takoj. Z državnimi dolgovi pa je drugače. Večina zadolžnic bo sicer predložena v izplačilo, predno preneha obrestovanje, ali — kakor izkušnja uči— mnogo zadolžnic ostane še dolgo v rokah imejiteljev, nekoliko jih pa se sploh nikdar ne povrne. Nevrnjene zadolžnice seveda predstavljajo čist dobiček za vlado, katera pa se sedaj pošteno prizadeva razširjati vest, naj se te zadolžnice povrnejo do 15. novembra.

Skoraj neverjetno je, pa resnično, da ima federalna zakladnica čez sto milijonov dolarjev na razpolago za imejitelje vsakovrstnih federalnih zadolžnic, ki so že zdavnaj dozorele v plačilo. Nekaj tega denarja čaka na upnike že mnogo let, nekaj ga bo brezdvomno ostalo v zakladnici za vedno, kajti nekatere zadolžnice so izginile brez sledu. Ali v mnogih starih omarah ležijo kake stare pozabljene zadolžnice, dokler jih srečni najditelj ne predloži federalni blagajni v izplačilo.

Fiskalni dolgovi vlade Združenih držav ne zastarajo nikdar, dočim so privatne tirjatve po gotovem času neiztirljive. Po dozorelosti pa, t. j. čim je pretekel rok za izmenjavo zadolžnic v gotovino, vlada ne plačuje več nikakih obresti. Zato, ako imejitelj zadolžnice drugega vojnega posojila, bi po petdesetih letih predložil svoj bond, bi mu vlada izplačala toliko, kolikor bi mu bila dala 15. novembra tega leta.

V federalni zakladnici je danes približno 50 milijonov dolarjev zapadlih, ali neiztirjanih obresti na federalnih zadolžnicah. Tupatam se dogaja, da te zapadle obresti znašajo kar 100 milijonov. To pa radi slučajne zamude v zamenjanju zapadlih kuponov. Ali ta postavka je le redkoma manjša od 40 milijonov. Te zapadle obresti, ravno tako kot glavnice dozorelih zadolžnic, seveda ne ležijo brezkoristno v zakladnici ali v bankah, marveč jih vlada vporablja za druge svrhe, za katere bi morala drugače najeti posojilo.

Po zadnjem poročilu zakladniškega tajnika je imela vlada še $400,000 na razpolago za neiztirjane obresti na predvojnih posojilih. Znesek, ki je čakal na prijavo imejiteljev vojnih zadolžnic pa je znašal 44 milijonov. Skoraj enajst milijonov na zapadlih obrestih je čakal na imejitelje vojnih hranilnih certifikatov.

V septembru tega leta je bilo v rokah ljudi še 176,295 komadov vojnih zadolžnic, izdanih v začasni obliki. Večina teh so Liberty bondi, izdani le s štirimi kuponi oziroma z odrezki, ki upravičujejo do obresti za dve leti. Da se dobijo obresti za nadaljna leta, treba te začasne bonde zamenjati s stalnimi certifikati, ki so registrirani in imajo popolno listo kuponov. Vrednost zunaj stoječih začasnih bondov znaša čez 13 milijonov. Imejitelji teh bondov se niso niti potrudili, da bi vsaj iztirjali njim dolžne štiriletne obresti.

Povprečna obrestna mera na bondih je približno 4 in četrt odsto. To pomenja, da čaka v federalni zakladnici okoli $600,000 na osebe, ki se jim je zdelo odveč zamenjati svoje začasne zadolžnice s stalnimi. Nekateri začasni bondi pa so bržkone že izginili brez sledu.

Izmed milijonov ljudi, ki so podpisali vojna posojila, jih je bilo na tisoče, ki so mislili, da z nakupom Liberty ali Victory bonda niso posodili vladi, marveč podarili. Bilo pa je tudi precej slučajev, ko so imejitelji bondov namenoma podarili vladi s tem, da so povrnili svoje zadolžnice kot dar vsako leto nekoliko tisoč dolarjev vrednosti na bondih in obrestnih kuponih. Ves vojni dolg Združenih držav se bo mogoče zmanjšal za $100,000,000 ali več iz razloga, ker upniki ne iztirjavajo obresti ali ne povrnejo bondov.

Vlada tudi zasluži mnogo milijonov na leto vsled papirnatega denarja, ki je izdan v cirkulacijo, ali se nikoli več ne povrne. Glavni dobiček v tem pogledu je imela vlada od novčanic narodnih bank. Čim banka, ki ima pravico izdajati novčanice, preneha obstojati, ali se neka izdaja novčanic iz kakega razloga prekliče, se v federalno zakladnico vloži denar za vsak papirnati denar, ki se ni takoj povrnil. Isto velja glede novčanic federalnih rezervnih bank. Na tak način imajo novčanice večno pokritje. Ali mnogo izmed takih novčanic je izginilo brez sledu in ne bo nikdar predloženih v plačilo. Skladi, vloženi v federalni zakladnici za njihovo pokritje, ostanejo zapisani kot dolg v knjigovodstvu zakladnice.

V novčanskem poslu pa vlada že najbolj zasluži s kovanim denarjem. Večina kovanega denarja, ki je sedaj v cirkulaciji, je kot kovina veliko manj vredna kot je denarna vrednost, ki jo predstavlja. Razlika med resnično vrednostjo kovine in nominalno vrednostjo kovanega denarja je približno osem do deset milijonov dolarjev na leto. Ves kovani denar je plačljiv v nominalni vrednosti, t. j. četudi je kovani denar star in obnošen, ga vladna kovarna še vedno sprejema v vrednosti, ki jo predstavlja, in ga zamenja z novim. Mnogo kovanega denarja pa se nikdar ne povrne, ker se docela obrabi, vniči, zgubi ali sploh izgine — na korist federalne zakladnice. — F. L. I. S.

KAKO ČASTE FRANCOZI SVOJE PISATELJE

bo pokazal dogodek, ki se bo vršil v Parizu. Ta dan bodo odkrili spominsko ploščo 560 literatom, ki so v svetovni vojni položili svoja življenja na oltar domovine.

Pobudo za svečanost je dalo Udruženje francoskih pisateljev, ki se je obrnilo na sedanjega prosvetnega ministra Herriota in ga prosilo, naj se imena padlih književnikov vklešejo na zunanjo stran Pantheona. Minister je na predlog pristal in sedaj klešejo kiparska dleta že več tednov ime za imenom v kamne, kjer se bodo zlate črke svetile v solncu in slavi, dokler bo živelo francosko ime.

Svečanosti se bo udeležil tudi predsednik Doumergue, ki hoče s tem izpričati, kako visoko ceni francoski narod može pera. Seveda bodo zastopane tudi vse kulturne institucije: akademije in umetnostna udruženja, pisatelji in novinarji ter končno organizacije invalidov in bivših bojevnikov. Slavnost bo imela patrijotičen značaj, zapisana pa bo tudi v knjigo francoske kulturne zgodovine.

Oče in sosed v zaporu, ker sta pomagala pri ubegu.

Chicago. — Dva moška, o katerih se trdi, da sta pomagala 14-letnemu Theodore Zimmermanu, da je utekel iz državne poboljševalnice v St. Charlesu, sta bila aretirana in pripeljana v ječo v Geneva, kjer bosta čakal obravnave. Aretiranca sta dečkov oče in njegov sosed Anthony Cerven. Ubeglega dečka še niso našli.

Bandit ustreljen.

Garden City, Kans., 7. nov. — Neki neznan bandit je bil v ponedeljek ustreljen v bližini tega mesta po oboroženi četi, ki ga je zasledovala, ker je težko ranil J. E. Coxa, policijskega načelnika iz Dodge Cityja, ki ga je skušal aretirati. Oborožena četa je bandita dohitela na nekem pašniku in ga ustrelila.

Padel skozi okno in se ubil.

Chicago. — Frank Kamen, star 47 let, je v nedeljo umrl v Jackson Park bolnišnici za poškodbami, ki jih je dobil pri padcu skozi okno svojega stanovanja na 6731 Loomis ulici.

Težka je borba proti lokalnim samodržcem

Baldwinova zadeva pojde pred apelno sodišče za zmote in že treba tudi pred zvezna sodišča.

New York, N. Y. — Rodger Baldwin, ravnatelj Unije za civilne svoboščine, in še sedem delavcev je bilo v Patersonu aretiranih zaradi nepostavnega zborovanja, ker so ob času stavke svilnih delavcev obdržavali shod na trgu pred mestno hišo. Bili so pritirani pred sodnika in obsojeni. Baldwin je prejel šest mesecev zapora, delavci so pa bili obsojeni vsak na 50 dolarjev denarne globe.

Vložili so priziv na najvišje sodišče, ki je potrdilo obsodbo nižje inštance. Baldwin se nahaja v Evropi in je položil $2,000 poroštva. Državni pravdnik zdaj zahteva, da se Baldwin nemudoma vrne, da se še enkrat izreče obsodba.

Samuel Undermyer, ki je obtožence zagovarjal, izjavlja, da najprvo predloži apel pred državno prizivno sodišče za sodnijske pomote, in če še to ne pomaga, pojdo pred zvezna sodišča do najvišjega zveznega sodišča.

Undermyer izjavlja, da mesto nima nobene odredbe, ki bi odredila, da je treba dovoljenja za prireditev shoda. Ravnotako ni državnega zakona, ki bi določal, da si je treba nabaviti dovoljenje za shod. Tudi policija ni posvarila nikogar, da naj se nikar ne obdržuje shod. Zadeva je bila pred sodiščem šest mesecev, preden je izreklo svojo sodbo.

Zadeva je sicer malenkostna, ampak z legalnega vidika je za delavce izredno važna. Značilna je tudi razlika v kazni: šest mesecev zapora in $50 denarne globe.

Kdor se zadnji smeje . . .

Milwaukee, Wis. — Zadnjo soboto zvečer je neki moški stal pet minut pri telefonu v neki tukajšnji restavraciji in skušal dobiti zvezo, a vselej je dobil napačno številko. Gostje, ki so ga opazovali, so se smejali njegovi smoli in nekateri so delali hudomušne opazke na njegov račun. Končno je mož jezno obesil slušalo, obrnil se proti smejočim se gostom, potegnil revolver iz žepa in dejal: "Vam šaljivcem dam zdaj priliko, da se dovolj nasmejete. Kdor ne stori, kar vam ukažem, ga na mestu prevrtam s kroglo. Postavite se k steni!" — Vsi vstanejo smrtnobledi in se postavijo k steni. Bilo jih je okrog ducat. — "Zdaj pa vsi na kolena!" — Ducat uboga in v hipu so vsi klečali na kolenih. — "Tako! Zdaj se pa smejajte, kolikor hočete." — Držeč revolver proti klečalcem je odšel iz restavracije in izginil.

Ogrski monarhisti postavili spomenik — Košutu.

Dunaj, 7. nov. — Paradoksa prve vrste je bila včeraj v Budipešti, ko je bil tamkaj odkrit velik spomenik Louisu Košutu, ogrskemu revolucijonarju, ki je leta 1848 vodil revolucijo proti Habsburžanom in potem pobegnil v Ameriko. Spomenik stoji pred državno zbornico. Vse ogrske reakcijonarne organizacije so bile zastopane pri odkritju, celo preživeli habsburški monarhisti, ki so kandidatje na ogrski tron, so se udeležili ceremonij. Socialisti so hoteli organizirati protidemonstracije izjavljajoč, da je hinavstvo prve vrste, da sedanja nedemokratična, reakcijonarna vlada postavlja spomenik revolucijonarju, toda policija je socialistom prepovedala vsak nastop.

Begunci iz Italije rešeni na Korziki.

Ajaccio, Korzika, 7. nov. — Pet italijanskih delavskih voditeljev in socialistov, ki so ušli fašistovski persekuciji in pribežali na otok Korziko, je bilo te dni aretiranih, ker nimajo potnih listov. Lokalna francoska oblast je sklenila, da se jih pošlje nazaj v Italijo. Ko so begunce vodili na ladjo, je velika množica korziških delavcev napadla žandarje in osvobodila begunce.

STRAH, KI OZDRAVLJA PARALIZO.

V Manchestru se je pripetil slučaj, ki meji skoraj na čudež. Neki dvanajstletni deček je bil že od četrtega leta starosti hrom in ni mogel hoditi. Pri hoji ga je ovirala desna noga, ki je bila pohabljena in mu je celih osem let mrtvo visela iz trupla. Dečkovi starši so poskušali mnogo sredstev, da bi fanta ozdravili, imeli pa niso sreče; njih prizadevanje, da bi sinku vrnili zdravje, je ostalo zaman.

Nesrečni starši so dečka naposled oddali v poseben zavod za pohabljence. Ortopedični kirurg, ki je fanta preiskal, je na svoje veliko začudenje ugotovil, da je deček povsem zdrav in da mu noga ne deluje radi zgodaj nastopivše histerije. Vzel je v roko kirurški nož in je fanta ostrašil z besedami: "Če ne boš takoj shodil, ti bom nogo odrezal!" Deček je skočil pokonci, in glej, stal je na obeh nogah in je takoj začel hoditi z desno in levo. Zdravnik je odredil sistematično masažo in v nekaj tednih je bil deček popolnoma izlečen. Sedaj hodi normalno in je v veselje roditeljem in velikansko reklamo večjemu zdravniku.

Dal svoje življenje za višinski rekord.

Sparta, Tenn.—Kapitan Hawthorne C. Gray, vojaški avijatik, se je v soboto dvignil v balonu 43,000 čevljev visoko v zrak — to je višina, katere do danes še ni dosegel nihče— toda na zemljo se je vrnil mrtev. Sodi se, da se mu je po nesreči pretrgla cevka, po kateri je dihal kisik in mož se je zadušil vsled pomanjkanja zraka.

SMEŠNICE

Doma.

Gospod pride v trgovino in pravi komiju: "Vi slišite, prosim Vas, ali bi ne mogel dobiti za domačo obleko kak ostanek?"

Komij vpraša: "Prosim lepo, koliko pa želite?"

Gospod odgovori: "No, dajte mi tako 1 m 20."

Komij: "Oprostite, to je vendar veliko premalo za obleko."

Gospod: "Saj nočem obleke, jaz hočem le d o m a č o obleko."

Komij: "Ja, pa tudi za domačo obleko je to veliko premalo."

"Kaj?" reče gospod, "ali imate Vi sploh kak pojem? kako majhen sem jaz doma?"

•

Točnost.

Hotelski hlapec potrka na vrata sobe št. 18.

Oni, ki je v sobi vpraša: "Kaj pa je?"

"Prosim oprostite," reče hlapec, "prišel sem vprašati, če želite, da vas pokličem ob šestih ali ob sedmih?"

"Fikslaudon!" zavpije gost v sobi, "saj sem vam vendar naročil, da ob petih. Koliko pa je sedaj?"

"Osem," odgovori hlapec.

•

Dober prijatelj.

Pri grobu sta stala mož umrle in — hišni prijatelj tudi, in oba sta silno jokala. Posebno hišni prijatelj! Od samega joka sploh ni prišel do sape, tako mu je bilo hudo po ženi svojega prijatelja!

Pa se je smilil možu pokojne in stopi k hišnemu prijatelju, ga potrepljа po rami in reče:

"Pojdi, Franci, pojdi, le potolaži se — saj se tako zopet ožen im!"

•

Prevaran.

"Moji ženi sem moral obljubiti novo obleko, da sem jo spravil iz letovišča domov."

"Tako? . . . Pa je že prišla domov?"

"Seveda . . . Toda ona je z novo obleko zopet nazaj odpotovala!"

•

Govornik je končal: "Tako, drági zborovalci, upam, da ste vsi prepričani, da je edini uspeh našega dela vedno le v tem, da ne pijemo več alkohola!" Zadaj je stal vinjen možak in vpil: "Tako je, tako je!" Pa ga je vprašal sosed: "Kaj tudi ti ne boš več alkohola pil?" Oni pa mu odvrne: "Čemu bi pil alkohola, ko imamo, hvala bogu, še dosti vina povsod!"

P. Margueritte:

POMAGAJTE!

Z drugega brega reke sem začul obupne klice. Neka debeluhasta dama v lahki rjavi obleki in z belim solnčnikom je begala ob vodi sem in tja in kričala na vso moč.

— Utonil bo . . . Na pomoč . . . utonil bo . . . pomagajte!

Na bregu ob tem času ni bilo nikogar. Prebivalci bližnjih hiš so baš obedovali. Slednjič so se začela odpirati okna, pokazali so se radovedni obrazi, neki delavec je hitel na vso moč k reki, za njim pa njegova žena. Vrtnar Noury je hitro skočil v čoln in si zasenčil oči z roko, da bi bolje videl.

Debeluhasta dama s solnčnikom je še bolj tulila:

— Utonil bo . . . Na pomoč . . . utonil bo . . . pomagajte!

— Bog se ga usmili . . . je vzdihnil vrtnar, ne da bi se ganil v svoem čolnu. Dva koraka od njega je opazoval dramo delavec, ki je na ves glas kričal:

— Ah, vidim njegovo glavo, njegove črne lase. Drži se! Le pogum!

In ne da bi se zmenil za svojo ženo, ki se ga je krčevito oklepala, je slekel suknjič in telovnik ter ponavljal vrtnarjeve besede:

— Tako! Bog se ga usmili!

Krik debeluhaste dame na drugem bregu je bil pretresljiv. Iz njenega glasu je odmeval nepopisen obup. Ob strmem bregu je valila reka peneče se valove.

Nouryjeva rodbina je vstala od mize, otroci so prihiteli k reki in vzpodbujali vrtnarja s klici: Hitro! Evgen! Hitro!

Delavec je skočil v svoj čoln in zagodrnjal:

— Umakni se Evgen! Hitro!

Toda delavčeva žena je vsa obupana kričala:

— Držite mojega moža. Saj se mu lahko pripeti nesreča! Kdor sili v ogenj, se opeče. Kaj nam mar ona kričeča baba! Saj je niti ne poznamo!

Noury je slednjič odvezal čoln, skočil vanj, pograbil vesla in veslal na vso moč k dami s solnčnikom, ki je od kričanja že ohripla in stala v tragični pozi na bregu.

Delavec je stal spredaj na čolnu in se pripravljal skočiti v vodo. Na roki je imel tetovirano sidro.

— Držite se! — je kričal Noury — pomoč se bliža.

— Ah, nesrečnež! — je zakričal vrtnar. — Črna glava utopljenca je pravkar izginila pod vodo. Veslajte bolj v levo, tja, kjer je vrtinec!

Štrbunk . . . Voda je brizgnila na vse strani — delavec se ni mogel več premagovati. Skočil je za utopljencem v valove, da ga v zadnjem hipu reši.

— Jean, vrni se . . Vrni se! . . . Jean . . . je kričala na bregu obupana žena. Kaj ti mar utopljenec!

Toda Jean je plaval dalje in se boril z valovi. Naenkrat se je zazdelo, da se drži na valovih le z največjo težavo. Izginil je pod vodo in se znova pokazal . . . Kar je obupno zakričal: Pomagajte! Pomagajte! . . . Potem je pomolil roke iz vode in zastokal: Jezus Kristus . . . ter izginil pod vodo.

— Dajte drog, hitro drog! — je zaklical Noury in prebledel ko zid.

Debeluhasta dama s solnčnikom je naenkrat utihnila. Nepremično, kakor iz kamna izklesana je opazovala grozen prizor na nasprotnem bregu. Videla je, kako je izginil nesrečni delavec v valovih, čula je obupne klice njegove žene, stoječe sredi množice vaščanov: Jean, vrni se! Vrni se!

Valovi so čuli glas ljubečega srca, toda njega, ki ga je uboga žena klicala, niso hoteli pustiti iz svojega hladnega objema. Delavec se ni več pokazal iz vode.

Evgen in Noury sta zaman preiskala z drogom tolmun, kjer je utonil nesrečni mož. Pridružili so se jima še drugi čolni. Na enem je sklepala roke nesrečna žena in tarnala vsa iz sebe:

— Saj sem ga svarila, pa me ni hotel ubogati. Saj ni mogoče, saj ni res, da je moj dragi utonil. Ljudje božji, recite vendar, da ni res! . . .

Noury je pognal čoln proti dami s solnčnikom, ki je stala nepremično na drugem bregu. Nihče je ni poznal. Bila je iz tujih krajev.

Ko je Noury ustavil čoln pred njo, se je spoštljivo odkril in zamrmral ves ginjen:

— Ah, kolika nesreča, dve žrtvi namah. In ta nesrečni rodbinski oče, ki se je žrtvoval, da reši vašega . . .

Debeluhasta dama je v zadregi odgovorila:

— Ah, saj ni utonil moj mož, niti moj sorodnik. Bil je moj pes!

In hitro je odšla, ne da bi poslušala, kako je nesrečna žena plakala in kričala:

— Njen pes! A moj nepozabni mož je žrtvoval svoje življenje za njenega psa!

Iz vseh čolnov so se začuli ogorčeni klici. Vsi so preklinjali damo z utopljenim psom in obžalovali smrt požrtvovalnega delavca.

RAZNO

Pisatelji, letalci in slava. Znani francoski pisatelj C. Mauclair je napisal pred dnevi nekaj značilnih besed o ničevnosti pisateljevanja in književnosti sploh. Oglasil se je k besedi v vzeri z uspehom Lindbergha in drugih letalcev. Ne brez bolesti in ironije vprašuje, ali se lahko slava vseh pisateljev in duševnih delavcev primerja z resnično slavo, z ogromnim uspehom letalca Lindbergha. Ta mladenič si je kar čez noč, samo zaradi tega, ker je preletel ocean, pridobil večjo slavo in močnejšo pozicijo nego vsi književniki skupaj. Ljudje se smejejo malenkostnim problemom, sporom in aferam današnjih pisateljev. Kdor hoče danes postali "veliki umetnik" ali "veliki pesnik", ne sme imeti zgolj prirojenih sposobnosti, ampak tudi nekaj, kar meji na neumnost. Kako naj se literati ogrevajo z nekakimi sanjarijami o slavi, ko pa si kak Lindberg pridobil čez noč neprimerno večjo slavo nego katerikoli umetnik, ki je vse svoje življenje posvetil človeštvu in umetnosti. Sam Camille Mauclair je spisal več kot 60 zvezov raznih spisov, pa povejte, kaj je v očeh široke in duševno nizke publike v primeri z Lindebrghom!

Dovolj je, če prečitamo o borbi med Dempseyem in Tunneyem v Chicagu. Kakšno slavo sta si pridobila in koliko denarja je pobasal zmagovalec. Časniki so prinesli o tem "dogodku" cele strani, ameriški listi niso poslednje dni pisali skoraj nič drugega kot o Dempseyu in Tunneyu. Medtem pa eden največjih ameriških književnikov Upton Sinclair sam kolportira po ulici svoje spise . . . Govori se o napredku, toda kje je tu kulturni napredek?

Konec sveta. Kje je naš smoter? Kam meri korak po temnih potih bodočnosti? Ne, vemo. Toda Luna nam pričuje, kakšna utegne biti naša usoda. Nekoč je bila žareča gmota, danes je neskončna pustinja. Zdaj jo ogreva solnce, zdaj prešinja mraz vsemirske noči. Plove po prostoru kakor ogromen spomenik lastne preteklosti. Enaka usoda čaka tudi Zemljo. Nekoč je bila žareča in vroča, nato ji je površina okorela. Notranjost je še danes razpaljena bolj nego si mislimo. Učenjaki so izračunali, da je štiristo kilometrov pod zemeljskim površjem 10,000 stopinj nad ničlo. Nobena snov ne vzdrži tolike temperature, ne da bi se bila izpremenila v plin. Sodijo, da je največji del tega plina železo. Zemlja pa se neprestano ohlaja. Takisto tudi solnce. Čas je večen, brez začetka in brez konca; prostor je neskončen, brez meja. Snov je neuničljiva. Sicer se izpreminja, vendar pa se ne izgubi: kar je bilo, je in ostane. Minljiva pa je Zemlja kot domovina človeka, živali in rastlin. Čez milijardo let bo preveč mrzla, da bi uspevalo na nji življenje. Zadnji ljudje pojdejo na ekvator, da ondi izumrje človeški rod. Morja bodo zmrznila do dna in trdna zemeljska skorja se bo izpremenila v peščeno puščavo. Toda težka zemeljska krogla se bo še vedno vrtela okoli osi in romala okoli Solnca, ki bo takrat že temnejše. Žarelo bo v rdeči ugašajoči svetlobi. Tako bo Zemlja mrtva in tiha. Kakor pokopališče bo plavala skozi vsemirje. Zdaj so vse njene skrbi pozabljene. Življenje je bilo le sen in Luna se bo začudeno vpraševala, kje sta ostala Solnce in Zemlja. A zvezde bodo blestele še dalje in svetovi bodo nastajali in izginjali.—Po Svenu Hedinu.

Pri neki slavnosti so v dobrodelne namene prodajale dame razne pijače: K šampanjski mizi je pristopil šejen gospod in vprašal, kaj stane steklenica šampanjca. — "1000 dinarjev, gospod". — Ogorčen je ironično odgovoril gospod: "Predrago, hvala, krasna Rebeka." — Dama ga je prekinila in smehljajoče zavrnila: "Motite se, Rebeka je napajala kamele."

*

V ječo je prišel obiskat kaznjence predsednik Društva za poboljšanje kaznjencev. V celici sedi star kaznjenec v globokem premišljevanju. Gospod se ga dotakne: "Kaj ne, premišljujete o svoji skaženi eksistenci." — Kaznjenec ga pogleda, zmaje z glavo in reče: "O, ne, ne — le premišljujem, kateremu časopisu bi poslal svoje "Zapiske starega kaznjenca," ko bom zopet zunaj."

Skoro znorel vsled hrbtobola?

Johnson's Red Cross ledični obliž, da takojšnjo, gotovo pomoč.

Hitra pomoč je gotova skoro v trenutku, ko si nalepite Johnson's Red Cross ledični obliž na bolečo mesto.

S tem, da greje in pomirja, prežame to zanesljivo staro zdravilo takoj hude bolečine v hrbtu ter da oslabelim mišicam prilike, da zadobe nazaj svojo moč. Vsa okorelost kot čudežno izgine. Za hitro pomoč zagotovo vprašajte za velik Johnson's Red Cross ledični obliž z rdečim flanelastim ozadjem. Vsi lekarnarji jih prodajajo.

Dve darili

za nove naročnike

Kdor se potrudi v sedanji kampanji in dobi osem polletnih ali štiri celoletne naročnine za dnevnik "Prosveto" in pošlje celo vsoto upravništvu, dobi krasno

samonapojno pisalno pero

in

avtomatični svinčnik

z lepim zlatim znakom S. N. P. J.

Agitirajte za "Prosveto"!

OGLASI NAJ SE

Frances Dolinar, njen zadnji naslov je bil: 1736 — 18th st., Brooklyn, N. Y. Ona ima pismo na pošti tukaj. John Majcen, 137 Seward Ave., Grand Rapids, Mich.—(Adv.)

POTREBUJEM KUHARICO

za v restavracijo, Slovenko. K tera se čuti zmožna, naj se ob ne na naslov: Mrs. Frances V sel, Elk Hotel, Roundup, Mon (Ad

!KAMPANJA!

za pridobivanje novih naročnikov dnevnika "Prosveta"

Čas kampanje smo podaljšali do 31. dec. 1927. To smo storili ker se kažejo sedaj boljši uspehi.

Za enega novega polletnega naročnika dobite knjigo "Jimmie Higgins" vredno $1.00. Za enega novega celoletnega naročnika dobite knjigo "Slovensko-angleška Slovnica," zelo primerna knjiga za razširjanje znanja angleščine, vredna $2.00 ali kako drugo knjigo iz zaloge "Književne matice." Za dve novi celoletni naročnini dobite veliko in krasno vezano knjigo "Ameriški Slovenci" v kateri bodete našli mnogo zanimivega in poučnega, ne samo o razvoju naše S. N. P. Jednote, temveč tudi o razvoju našega naroda v Ameriki, in drugih zgodovinsko-važnih dogodkih. Vrednost knjige je $5.00.

Cena je: na leto $6.00, za pol leta $3.00; za Chicago in Cicero za eno leto $7.50, za pol leta $3.75. Za Evropo: za eno leto $9.00, za pol leta $4.50. Za člane S. N. P. J. za leto $4.80, pol leta $2.40.

Izpolnite in izrežite ta kupon.

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloženo dobite naročnino $....., za katero pošljite Prosveto:

Ime ..... $.....

Naslov .....

Ime ..... $.....

Naslov .....

Ime ..... $.....

Naslov .....

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane..$5.00

Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....$2.00

Zakon Biogenezije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....$1.50

Pater Malaventura—V Kabareju—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....$1.50

Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki..$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek $1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....50c

"Hrbtenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo.....25c

"Informator"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo..20c

Pišite pošlje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rado Murnik:

HČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

Grofinja je odšla. Vitez Ahac je debelo gledal na vrata, ki so se zaprla za njo. Potem pa je skočil pokoncu in udaril z nogo ob tla.

"Presneto me je dajala danes!" je mrmral. "Kaj? Da ne bi smel hoditi, kamor bi hotel? Da ne bi smel piti in govoriti, kar in kolikor bi se mi ljubilo? Da bi bil pokoren ženski, ko niti nisem oženjen? O-o! To bi bilo pa preveč narobe! Ako bo naša Mila prodajala take sitnosti, jo bom moral slabo opisati v kroniki! Zdaj pa nalašč takoj obiščem viteza Erazma Frauensteinerja in njegovo zlobnooko sestro. Sanjarila je nekdaj, da bo ona grofinja Blagajeva, pa se je morala umaknit naši Mili. Zdaj je po tako dolgem času zopet vabljena v blagajski grad. Ali bo gledala Salda, ko ji naznanim to nepričakovano novico!"

4.

Jezno je udaril grajani vitez Ahac nanovo z nogo ob tla, in to močneje nego prvi pot, zakaj vedel je, da je sestra že daleč. Zažvenketalo je vrteče se kolesce velike ostroge in od desk se je dvignila prašna meglica. In kakor ta meglica, tako je polegla in izginila tudi vitezova jezica. Takoj je bil zopet dobre volje.

Veselo žvižgaje je prijel za težki bridki meč na debeli železni kljuki, pomajal z glavo, pustil orožje in se obrnil k mizi. Shranil je zvezek svoje dragocene kronike v miznico in vzel iz nje usnjato torbico. To denarnico, obenem nožnico za širok, malo kriv nož, si je pripel za pas. Potem je snel debelo sokolarsko rokavico z žeblja, vzel svoj zeleni baret s sklopi in ga pogladil z desnim rokavom. Naposled je popravil pavje pero, se pokril in šel iz sobe. Njegovi težki koraki so zamolklo odjekovali po praznem dolgem mostovžu.

Malo pred stopnicami prvega nadstropja pa je srečal velebujno gospodično Genovefo plemenito Mačerolovo.

"Ah, žlahtna moja prijateljica!" se je obveselil vitez Ahac močne in velike device. "Kam pa tekate tako naglo, kam?"

"H gospe grofinji na vrt," se mu je nasmehnila tako obširno, da je mogel videti malone vse njene korenjaške zdrave zobe.

"No, no, saj se vam ne mudi tako hudo," je dejal in ji s svoim širokim životom zastavil pot.

"Pustite me, gospod vitez!" je prosila pretirano ganljivo in ga pogledala od strani. "Gospa grofinja . . ."

"Čakajte no malo," jo je ustavljal mirno in prijazno. "Rad bi vas nekaj vprašal."

"Prosim! Izvolite! Urno!" je hitela in se mu umikala proti stebru. Izmuznila bi se mu bila prav lahko, toda zadrževalo jo je njena neukrotna radovednost.

Zdajci pa se je pokazala izza ogala na vrhu stopnic poredna glava navihanega pažeta Otokarja in se hkratu zopet umaknila za steno.

"Oj — to bo pa nekaj!" si je obetal deček radostno in oprezno kukal samo z levim očesom na onadva . . .

"Ah, dušica sladka!" je vzdihnil vitez Ahac in sukal usnjato sokolarsko rokavico na jermenu. "Ali me imate še tako radi, kakor včeraj?"

"Jaz — vas?" se je zavzela in ga gledala nepremično.

"Koga pa," se je muzal on samozavestno. "Ali nisem jaz edini vitez in fant na tem dolgočasnem gradu."

"Kaj pa vendar mislite!" ga je zavrnila navidez ozlovoljena.

"Nič hudega!" ji je odvrnil in dejal tiše: "Zakaj se me pa tako bojite, čarobna in dražestna gospodična Genovefa?"

"Saj se vas ne! Gospod vitez . . ."

"Pa se mi je umikate!" je milo tožil vitez Ahac. "To me ne veseli. To ni prav . . . Izvolite pomisliti: časi so resni. Koristno je zvesto prijateljstvo vsak dan. Zvestih prijateljev nima človek nikoli dosti. Ali mi izvolite verjeti, da sem vam iskren prijatelj?"

"Verjamem — ali gospod . . ."

"Verjamete. Dobro ste se odrezali. Veseli me."

Prijel jo je nežno, vendar tudi krepko za obli podlaket in nadaljeval sladko: "Prijatelja pa se je treba pokazati, kadarkoli utegnemo. Izvolite poslušati, plemenita gospodična Genovefa! Ako bi vas hotel ugrabiti sladkosneden zmaj ali krvoločen Turek, bi vas jaz branil in varoval s svojem mečem in sulico. Zdaj pa vam žalibog ne morem pokazati svojega prisrčnega prijateljstva drugači, kakor da vam naredim majhno veselje, nedolžno veselje. Nobene nepotrebne priče ni blizu. Prilika je ugodna — ne vidi naju nihče kakor par neumnih muh — in jaz ne povem nikomur nič — —"

"Aha!" si je dejal paže za zidom.

Težka sokolarska rokavica je padla vitezu Ahacu iz roke in se zavalila na stopnice. Paže Otokar jo je pobral s tihim, neopisnim veseljem.

"Ah, kako ste sitni, gospod vitez!" se je branila gospodična Genovefa, pa ne preveč. "Pustite me no že!"

"Včasi mora biti človek malo siten, če ne pa ne doseže ničesar v življenju!"

"O ti presneti vitez!" si je mislil paže. "Kakšne se iznebi včasi!"

"Zatožim vas gospodu grofu Majnardu in gospodu Juraju!" je pretila gospodična Mačerolova tiho.

"Ne verjamem," je dejal vitez Ahac, jo objel z desnico okoli pasu, z levico pa okoli vratu in jo poljubil prav prijateljsko in prav navdušeno na bohotna usta. Branila se je svojega vdanega prijatelja, toda le toliko, kolikor se ji je zdelo zaradi dostojnosti neobhodno potrebno.

"Prvi poljub je smetana ljubezni!" je zagotavljal vitez Ahac modro. "Toda požrtvovalno prijateljstvo ceni tudi drugi in tretji poljub in tako dalje."

"Pustite me, gospod vitez, če ne pa zavpijem!"

"Kaj takega vam moram pa odločno odsvetovati," ji je prigovarjal iskreno. "Kaj bi ukala in vriskala! V prijetni stiski uživajva svojo srečo hvaležno in ponižno na tihem!"

Skritemu pažetu je med tem duša prekipevala od samega veselja, da bo mogel malo ponagajati teti tovarišu Udalrika in njenemu dvorilcu. Vsaka mišica mu je trepetala od gomeže razposajenosti. Siloma se je umiril in pritisnil zobe na spodnjo ustnico. Njegov zali, skoraj dekliški obraz je kazal sedaj stroge, odločne poteze. Opiraje se z levico na stopnico, je tiho, tiho dvignil rokavico nad glavo. Živo so se mu zabliskale oči.

"O — da bi ju le dobro zadel!" si je želel goreče in pomeril kar napozorneje.

Že je iznova približal vitez Ahac svoj široki obraz okroglemu licu gospodične Mačerolove. Ali čemerikava usoda mu nikakor ni privoščila drugega poljuba, dasi je nameraval pohlevno uživati svojo srečo lepo na tihem: preden se je dotaknil prijazni gospod vitez vabljivih usten razkošne prijateljice, je priletela debela sokolarska rokavica po zraku — in počilo je kakor prava klofuta.

(Dalje prihodnjič.)

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA